

37
B53

ВІСНИК

МІЖНАРОДНОГО
ДОСЛІДНОГО
ЦЕНТРУ

“ЛЮДИНА: МОВА,
КУЛЬТУРА, ПІЗНАННЯ”

Том 23
(4'2009)

В.Є. АНДРІАНОВ,
(м. Кривий Ріг, Україна)
В.Т. ТКАЧЕНКО
(м. Умань, Україна)

УДК 796.01.3

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Організація та методика проведення занять з фізичного виховання в умовах реформування вищої освіти на засадах Булонської декларації.

Organization and method of conductive studies on physical education in the conditions of reformation of higher education on Bolonia declaration principles.

Актуальність. На сучасному етапі глибоких соціально-економічних перетворень в усіх сферах суспільного життя країни здійснюється історично неминучий та незворотний перехід до нових засад розвитку освіти. Зараз, коли Україна входить до європейського освітнього простору створюється потужна державно-правова база системи вищої освіти. Головним стратегічним завданням національної освіти є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного та морального здоров'я.

Фізичне виховання є важливим засобом в системі освіти, яка формує у студентів основи здорового способу життя, організації корисного дозвілля та активного відпочинку, розвитку та відновлення фізичних та духовних сил, реабілітації та корекції здоров'я.

Подальше удосконалення фізичного виховання є створення низки законодавчих документів, спрямованих на модернізацію навчального процесу у напрямку гармонізації в контексті європейських освітніх вимог, де ми повинні тісно взаємодіяти.

Зміст практичних та теоретичних розділів навчальної програми з дисципліни «Фізичне виховання» та основні принципи методики її викладання визначено державними освітніми стандартами.

Постановка проблеми. Аналізуючи основні державно-правові та нормативні документи, що стосуються фізичного виховання, визначити рівень законодавчого забезпечення процесу удосконалення системи фізичного виховання відповідно до нових соціально-економічних умов.

Результати дослідження та їх обговорення.

Дослідницькою базою були кафедра фізичного виховання Криворізького державного педагогічного університету та кафедри фізичного виховання Уманського державного педагогічного університету, на яких готують фахівців в галузі фізичної культури і спорту. Згідно навчального плану викладачі кафедри забезпечували навчальний процес за такими розділами: теорія і методика фізичної культури, біологічні основи фізичної культури, фізична реабілітація та фізкультурно-оздоровча робота, спортивно-гуманітарні дисципліни, Олімпійський та професійний спорт.

Професійна спрямованість навчально-виховного процесу вимагає, щоб кожна спортивна дисципліна впливала на формування особистісних і професійно-значущих якостей та нормативно-правових засад майбутніх спеціалістів фізичної культури, спорту.

МОН України розробило і втілює в життя базову навчальну програму для ВНЗ України III-IV рівня акредитації та ряд інструктивних листів, а також «Вимог з фізичного виховання при визначенні статусу вищих закладів освіти».

Базова програма надає структуру і обсяг навчальних занять фізичним вихованням різних категорій і груп студентів. Якщо студент має середній і нижче середнього рівень фізичної підготовленості, він зараховується у відділення ЗФП, де обсяг занять складає 4 години на тиждень; вище середнього – 6 годин; спортивної підготовленості (III-II спортивний розряд) – 6 годин, (I розряд, КМС, МС) – 8–10 годин; (оздоровче та ЛФК) – 4 години.

Фізичне виховання як навчальна дисципліна, в умовах нових вимог Болонської конвенції здійснюється за кредитно-модульною системою, де 50% годин подається на самостійне опанування фізичними вправами, а це значить, що необхідно докорінно змінювати методику, засоби та форми, змінювати ставлення студента та викладача до дисципліни та змінювати інструкції, розпорядження та накази МОН України з юридичних та правових основ фізичного виховання. Адже до сьогодення фізична культура і спорт супроводжується відповідною законодавчою базою.

Основними законодавчими та нормативними документами, на яких базується робота кафедри фізичного виховання є: Конституція України (1996 р.), Закон України «Про освіту» (1996), Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993), Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998), а також велику надію ми пов'язуємо з втіленням Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007–2011 роки.

Аналізуючи зазначені документи, ми відмічаємо, що Законом України «Про фізичну культуру і спорт» визначено загально-правові, соціальні, економічні та організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь державних органів, посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності у досяг-

ненні високого рівня працездатності та довголіття населення засобами фізичної культури і спорту.

Цільова національна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» розроблена відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», визначає необхідні зміни у підходах суспільства до зміцнення здоров'я людини як найвищої гуманістичної цінності та пріоритетного напрямку державної політики. У Програмі визначені основні завдання фізичного розвитку студентської молоді.

З метою нормативної регламентації якості фізичного виховання у системі організованих груп та категорій громадян створено Державні тести і нормативи фізичної підготовленості населення України. Система Державних тестів і нормативів впроваджена у навчальний процес з фізичного виховання у вищих навчальних закладах сприяє розвитку фізичних якостей студентів, покращує якість навчального процесу.

На сучасному етапі, коли йде трансформація мети та завдань з навчальної дисципліни «Фізичне виховання», пов'язаних із перебудовою системи національної освіти у напрямку її інтеграції до європейського освітнього простору, діяльність кафедри фізичного виховання щодо підготовки висококваліфікованих фахівців у ВНЗ України III-IV рівнів акредитації базується на основних базових навчально-методичних документах: навчальна програма з дисципліни «Фізичне виховання» та «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах».

Зміст практичних та теоретичних розділів навчальної програми з дисципліни «Фізичне виховання» та основні принципи методики її викладання визначено державними освітніми стандартами. Навчальна дисципліна «Фізичне виховання» у вищих навчальних закладах повинна викладатися протягом всього періоду навчання бакалаврів з використанням чотирьох годин занять фізичним вихованням на тиждень. Але у більшості ВНЗ України ця дисципліна викладається тільки упродовж перших двох років навчання і переважно не по чотири години на тиждень, а навіть по дві години.

Також можна констатувати, що весь арсенал запланованих кафедрою заходів, що зумовлюють функціонування системи фізичного виховання студентської молоді згідно «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», залишається не реалізованим.

На наш погляд, необхідно докорінно модернізувати навчально-виховний процес з фізичного виховання, щоб цей процес був педагогічно і психологічно більш керованим. Уникаючи дублювання окремих положень в розділах зазначених раніше дисциплін необхідно чітко спланувати і розкрити питання: методичні принципи фізичного виховання, особливості виховання особистості, засоби і методи, структуру і розвиток рухових здібностей, методику організації занять, планування і контроль, систему управління та нормативно-правові документи, які

засвідчують стратегічну основу розвитку особистості, суспільства, нації й держави.

Висновки. Проаналізувавши нормативно-правові документи з фізичного виховання та особистий досвід роботи дозволяє нам зробити наступні висновки:

- Студенти, які займаються в закладах фізкультурного профілю мають не стійку мотивацію до набуття необхідних для професійної діяльності знань, умінь і навичок.
- Низький відсоток студентів, які бажають працювати вчителями фізичної культури, тренерами та взагалі в фізкультурно—спортивних організаціях після закінчення ВНЗ.
- Матеріально-технічна база ВНЗ з фізичної культури і спорту не відповідає сучасним вимогам.
- За кількістю і якістю викладацько-тренерського складу (професорів, доцентів, заслужених тренерів та тренерів вищої та першої категорії) не відповідає європейським і світовим стандартам.
- Протиріччя перехідного періоду (1991–2009 рр.) від адміністративної до ринково-економічної системи зобов'язує переглянути всі нормативно-правові джерела фізичної культури і спорту в державі.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. –К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта України. - №17. – 26.02.2002 р.
3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». – К., 1993. – 22 с.
4. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації». – К., 1998. – 35 с.
5. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. – К., 1996. – 32 с.
6. Наказ Міністерства освіти України «Про нормативні документи з фізичного виховання» від 25 травня 1998 р. №188.
7. Рішення колегії Міністерства освіти України від 23 квітня 1997р. «Про концепцію фізичного виховання у системі освіти України».
8. Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України 14 листопада 2003 р. №757.
9. «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах». Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 січня 2006 р. №4.
10. «Державна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки». Постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 р. – № 1594.